

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף צח: צט.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה קח

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת

ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמוח)

תורה אור
במדבר יב (יג) ויצעק משה
אל יהוה לאמר אל נא רפא
נא לי:
שמות בשלח טו (ב) עזי
והקרת זה וזה לי לישועה
זה אלי ואננה אלי עזי
וארמננהו:

תורה קו
תהלים מא (ב) אשרי משכיל
אל דל ביום רעה ומלטהו
יהוה:
שמואל א ב (ג) אל תרבו
דבריו גלה גבה צא עתק
מפיכם כי אל דעות יקוץ
ולא ולו נתכבדו עלות:
תהלים נב (ג) מה תתהלל
ברעה הגבור חסד אל קל
יהוה:

תהלים קט (קנו) רחמיך
רבים יהוה במשפטיו חנינו:
תורה קו

דברים כי תצא כא (י) כי
תצא למלחמה על אויבך
נתנו יקוץ אלהיך בך
ושבית שבו:
שמואל ב כג (ג) אמר אלהי
ישראל לי דבר צור ישראל
מושל באדם צדיק מושל
ידיאת אלהים:

תורה קח
תהלים נא (ט) זבחי אלהים
רוח נשברה לב נשקר ונדבה
אלהים לא תבנה:
יחזקאל כ (לב) והקלה על
רחמכם היו לא תהיה אשר
אתם אמרים נהיה כגוים
קמשפחות הארצות לשרת עז
ואנכי:
ישעיה א (ד) הוי גוי השט
עם קבר עון ורע מרעים
גנים משחיתים עזבו את
יהוה נאצו את קדוש ישראל
גזרו אהור:
תהלים קמט (טז) פותח את
ידך ומשביע לכל מי רצון:

עוד שמעתי, שזוהו פ' הפסוק (במדבר י"ב) **אל נא רפא נא לה**.
דלכאורה תמוה מאד, כפל תיבת נא. אך עתה מבואר היטב,
שמשרע"ה ביקש זאת מהש"י, שהש"י בעצמו כביכול יתפלל
ויבקש מעצמו שירפא אותה. ועתה מה מתוק מדבש, התכת [א']
המקרא הזה. וזהו, **אל, נא** היינו שמשרע"ה התפלל לפניו ית'
ואמר לו, **אל, נא**, ובקש והתפלל בעצמך מלפניך, **רפא נא**
לה. היינו כנ"ל, שמשם התפלל להש"י ובקש אותו ית' שהוא
בעצמו יתפלל ויבקש **רפא נא לה**. ועתה מדוקדק ומבואר היטב
כפל תיבת נא: **וכלל הדברים האלה הוא**, שע"י התורה
וזכין לתשובה, דהיינו להשיב כל הדברים וכל הצירופים
והאותיות שנדחו בעוונותיו למקום שנדחו ונתגרשו ממקומם,
שע"י לא היה הדעת מיושב, כי כל זמן שאינם במקומם אין
הדעת מיושב וכו' כנ"ל, כי ע"י העוונות נתגרשו ממקומם
חלקי האותיות והצירופים שבכל העולמות כפי שורש נשמתו,
וזה בחי' גלות השכינה, וע"י אין הדעת מיושב כנ"ל, ומחמת
זה אין יכול לעורר רחמים כנ"ל. וצריך לעשות תשובה, ועיקר
התשובה הוא ע"י התורה, שהיא עני' במקומה ועשירה במקום
אחר, ומקרב ומקשר ע"י כל האותיות והצירופים שנתרחקו
ממקומם ומשיב כולם למקומם. ואז הדעת מיושב, וזוכה לעורר
רחמים. כי עיקר הרחמים תלוי בדעת, כי כל מי שאין בו דעה
אסור לרחם עליו וכו'.² (וכמבואר מזה כ"פ במקומות אחרים
בדברי רבינו ז"ל ע"ש [א]). נמצא ע"י תורה זוכין לתשובה
ונשלם הדעת, ואז זוכין לעורר רחמים אצלו ית'. ועיקר
הרחמנות הוא, שאנו מעוררים רחמים אצלו ית', שבאלו
הרחמים, יעורר בעצמו את הרחמים הגדולים שאין אנו יכולים
להגיע אליהם, רק הוא בעצמו ית' צריך להתפלל ע"י כנ"ל.
דהיינו שברחמיו הפשוטים שאנו מעוררים, ע"י אלו הרחמים
ירחם עלינו, ויעורר בהם הרחמים הגדולים שלו, שהם רחמים
גדולים דעתיקא סתימאה, ומשם יהי' לנו ישועה בוודאי. וזהו
עזי, אין עוז אלא תורה, שע"י זוכין לתשובה ולדעת, שע"י
מעוררים רחמים אצלו ית', עד שהוא בעצמו כביכול מתפלל
עלינו כנ"ל. וזהו [ז] **זומרת י"ק**, זמרת י"ק דייקא, היינו תפלת
ה'. או יהי לי לישועה ודאי. כי ע"י זמרת י"ק שהוא תפלת ה',
שמתפלל ברחמיו הפשוטים לעורר רחמיו הגדולים, או בוודאי
יקבל ישועה שלימה כנ"ל. כי רחמיו הגדולים אינם נפסקים
לעולם, וכשהש"י ירחם עלינו באלו הרחמים, בוודאי אין שום
עון ופגם שיהי' חוצץ בפני אלו הרחמים הגדולים, ובוודאי יהיה
לנו ישועה בשלימות. אמן ואמן:

ובפרטות, בכללות על איש שאין לו שכל בעבודת הכורא,
וצריך זכר שכל להשכילו. ובפרטות על האיש עצמו, כי יש
זמן שאין לו שכל והוא נקרא קטנות המוחין, וצריך לחזק א"ע
לכא לגדלות המוחין, וכשבא לגדלות המוחין נמתקין כל הדינין
וממשיך עליו חסדים ורחמים. וזה מאמר הו"ל" (ברכות לג)
גדולה דעה שניתנה בין שני אותיות שנאמר [ב] **כי אל דיעות**
ה'. פ"י כשיבוא לגדלות המוחין, נתעורר עליו רחמים וחסדים
משני אותיות. **אל** הוא חסד, ע"ד (תהלים נב) **חסד אל כל היום**.
וה' הוא רחמים, על דרך (שם קיט) **רחמיך רבים ה'**: וזהו פ"י
הפסוק **אשרי משכיל אל דל**, היינו כשהוא בקטנות המוחין,
ומשכיל עצמו לגדלות המוחין, אזי **ביום רעה ימלטהו ה'**,
נמתקין כל הדינין. ואם לא יכול בעצמו לכא לגדלות המוחין,
עצה לזה שישכיל אחרים, וע"י נתעורר גם אצלו.
קז [ג] **כי תצא למלחמה על אויבך ושבית שבו** [א]. פ"י
כי תצא למלחמה על אויבך שהוא היצה"ר. ונתנו ה' אלקיך
בידך, כלומר היצה"ר יתן כמו ימסור את ה' אלקיך בידך, ע"ד
צדיק מושל ביראת אלקים (שמואל ב כג) [א]. נותנת התורה
עצה על זה **ושבית שבו**, כלומר עם מה שהוא רוצה להתגבר
עליך, היינו בגדלות, כזה התגבר עליו, היינו שתאמר לו איך
אני מושל כשיש לי גאווה ואין הקב"ה שורה עמי וד"ל:

קח [ב] (תהלים נא) **זבחי אלקים רוח נשברה**. הנה ידוע כי
עולה באה על הרהור הלב, כמ"ש (יחזקאל כ) **העולה על רוחכם**
(מ"ר ויקרא פ"ז) [א]. היינו שעולה באה על הרהורי הלב, ששם
משכן הרוח. ואין הש"י מצרף מחשבה למעשה בר מהרהורי
עכו"ם (קידושין מז). והרהור עכו"ם שייך אצל כל אדם, היינו מה
שמתחיל להתפלל בדביקות או מתבודד א"ע, ובאמצע התפלה
או ההתבודדות נופל ממדריגתו, וזה בחינות הרהורי עכו"ם. כי
כל הנפילות באין מחמת קילקול האמונה. וכשנתקלקל האמונה
נמצא מחויר פניו מהש"י, (כמ"ש ישע"י א) **נזרו אהור** [א],
והש"י גם כן מסתיר פניו ממנו, נמצא הוא אב"א, וצריך להביא
על זה עולה. ובחינות עולה הוא כשמשבר את רוחו בקרבו,
ומתבנייש והושב בעצמו איך נפלתו ונשלכתי משמים לארץ.
שהייתי במקום גבוה כזה, ועכשיו נפלתו והחזרתי פני מהש"י,
ונשארתי אב"א. ומרחם על עצמו, כי אין רחמנות גדולה מזו.
וצריך לזה נסירה כמו שהי' אצל אדה"ר שנבראו דו פרצופין
אהור באהור (ברכות סא), ואח"כ ננסר והיה פנים בפנים.
והנסירה הוא בחי' שם הת"ך, כמו שכתב כוונות [א] **פותח**
את ידך [ב] ס"ת התך, היינו שהותך ומנסר א"ע. והשם הת"ך
נעשה על ידי שמשבר

¹ עיין ע"פ שער ל"ד פ"א מ"ב נמצא באוצרות חיים שער תיקון הנקבא

² גם בדפוס ותולד - שכתב, ומתולדו - שכתוב

³ פ"י עץ חיים זמירות פ"ה כנ"ל בתורה טו אות ב' ובשער העמידה פ"כ ד"ה ברך עלינו. שער הכוונות תפילת השחר דרוש א'. הרמ"ע מפאנו מאמר תיקוני התשובה פ"ז.

²² תהלים קמה

⁸ לשון זה מצאתי רק באלשיך עה"ת ויקרא יג ג' ואיכה ד' א'. נראה שהוא מלשון להתך ולהמיס.

² מוהר"ני בתקפא

³ עיין תורה קטו קט

¹ שירת הים הג"ל בריש התורה

¹¹ מתוצר - תפילת

¹ לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה

¹ גם בדפוס ותולד - בבנעל, ומתולדו - הבנעל

¹¹ בתקפא - חו ל

² שמואל א ב' ג'

¹ לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה

⁸ בתשכט - אויבך וכו' ושבית

² דברים כא ה'

² תולד - אויבך, בתולדו - אויבך, ומתוצרו - אויבך

⁷ * מועד קטן טו:

¹⁰ סוטה ה. ערכין טו:

¹⁰ לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה

¹¹ שם פסקא ג', ועיין תנחומא צו יג, וילקוט שמעוני ויקרא פ"ו רמז תעט, ועיין לקמן תורה יב תנינא.

¹¹ בתשכט - כמ"ש (ישעיה א)

מאמר זבחי אלקים רוח נשברה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע.

פתיחה

מבאר בו סוד האנחה שעל ידה תיקון הקשר, אבל תיקון שרש. משל לשנים הקשורים גב לגב ורוצים להתראות פנים בפנים, שע"י אנחה מתיר על מנת לקשור, בחי' ירידה צורך עליה, בסוד הניסור, שסותר על מנת לבנות. ומבאר בפרטיות כיצד בהתבודדות כשבאמצע הדביקות פונה מחשבתו מה, ורוצה לעשות תיקון שרש ולא רק לחזור למצב הקודם, זה ע"י אנחה, שמתוך תשובה ולב נשבר מוציא כל רוחו, חותך עצמו מהפניה, וחוזר ומכניס רוח לקשור עצמו אל הדביקות.

הקדמה

רבנו מבאר כאן כיצד אדם שמתבודד ומתפלל בדבקות וכוונה, ופתאם נכנסת לה מחשבה זרה והוא נמשך אחריה ופונה בכוונתו מהקב"ה, ואז מיד גם הקב"ה פונה ממנו כדי שלא תהיה אחיזה לקליפות, ואזי נעשים בבחי' אחר באחור, כיצד ע"י חרטה ואנחה אמיתית המשברת כל גופו של אדם, נעשה ניסור שעל ידו הוא חוזר להיות פנים בפנים עם הקב"ה כבתחילה. רבנו מדמה את הפניה מה' להרהור בעבודה זרה שהכפרה על זה היא בקרבן עולה. ומבאר שאת התיקון של קרבן עולה, אפשר לעשות ע"י אנחה אמיתית. וזה בחי' "זבחי אלקים רוח נשברה". כי אנחה היא בחי' ניסור שהוא בחי' סותר על מנת לבנות. כמו שמצינו באדם הראשון שהייתה בת זוגו דבוקה לו מאחור והקב"ה ניסר אותה כדי להביאה לפניו ובנה אותה כדי שתהיה לו לבית. ונראה לדון בזה בעיקר בשתי נקודות, אחת דמיון הפניה בהתבודדות למחשבת עבודה זרה. ושנית דמיון האנחה לניסור.

אע"פ שאנו בקושי גדול מכוונים בתפילה ורבינו מדבר על דביקות שאפילו פניה קלה למחשבה זרה הוא פגם אמונה גדול, ברור שדנים כל אדם לפי האמת שמאירה לו, ואנו בחושך גדול צריכים ללמוד כל אחד לפני מדרגתו. אבל עצם העניין כפי שמבואר כאן בתורה מדובר בצדיק, ולכאורה לא מובן הרי זו חוצפה נוראה כשמדבר עם המלך ופתאם פונה ממנו לעסוק מחשבתו בדבר אחר, והרי זה ממש מורד במלכות שדינו מיתה בלא משפט. ואילו רבנו מיקל עליו לדונו כמהרהר בעבודה זרה. מאידך איך אפשר לומר שהוא מהרהר לעבוד עבודה זרה שעליה נאמר שהקב"ה מצרף מחשבה למעשה, הרי אע"פ שעונו גדול אבל לא התכוין לעבוד ע"ז, אלא רק פגם באמונה, שהרי לא פנה לבקש ישועה ממקום אחר, אלא רק לרגע התעלם מהמלך וכוונתו לחזור אליו.

ונראה שרבנו תפס בחי' אמצעית שמיקל על צד החוצפה ועל חשבון זה מחמיר לדון אותו כחושב לעבוד עבודה זרה. וצ"ע.

כאמור כדי לחזור לדביקות אומר רבנו שצריך לזה ניסור, כי ברגע של פנית המחשבה ממנו ית' באמצע ההתבודדות כשהאדם פונה ממנו ית' מיד פונה הוא ית' מהאדם ונעשים דבוקים אחור באחור. ואי אפשר להחזירם פנים בפנים אלא ע"י ניסור ולא יועיל רק להטות המחשבה בחזרה כמבואר בתורה נ' תנינא, אלא רק ניסור ממש. והטעם נראה כיון שהפניה אינה סתם סטייה אלא היא נובעת מחולשה בהארת האמת וא"א לחזק את אור האמת אלא ע"י חרוש, ולחידוש צריך התחלה חדשה.

ומבאר רבנו שע"י אנחה בתשובה ולב נשבר נעשה ניסור, כי אנחה כידוע היא תוסף רוחם יגוועון, שמכניס רוח ומוציא רוח, וכשמוציא הרוח כראוי עד שלא נשאר בו חיות זה ניסור ממש, ואזי כשמכניס רוח חדשה היא אור אמת חדש שמחזיר את הדביקות מחדש.

כי באמת אנחה שהיא סתם מכניס רוח ומוציא זה נעשה בכל נשימה, אלא שבאנחה נעשה קצת יותר בכח כי מכניס הרבה רוח ומוציא בכח. אבל ממה שאמרו בגמ' שאנחה משברת כל גופו של אדם משמע שצריך שהוצאת הרוח תהיה עד שלא נשאר בו חיות והוא ממש מרגיש כל גופו שבור מחוסר חיות. ולפי זה מובן מדוע אנו נאנחים, ולא מרגישים שנשבר כל גופנו, כנראה כי אין בנו הכח להוציא כל רוחנו עד שלא נשאר חיות, עיין שיחות הר"ן סימן קס"ז/2 מה שסיפר רבנו כיצד בילדותו היה נאנח עד שלא נשאר בו

¹ כ' ער בו אור תשפ"ו ירושלים

² שיחות הר"ן אות קסו – לענין מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות נח: כתובות סב.) 'אנחה שוברת גופו של אדם', ספר שאצלו היה כך ממש. כי בימי נעוריו בעת שיגע בעבודת ה' היה לפעמים עושה איזה אנחה, ואחר כך היה מנסה עצמו אם יוכל להגביה ידיו ולא היה יכול אז להגביה ידיו. כי גופו היה משתבר באמת ממש מחמת אנחתו:

חיות כלל, ולא היה בו כח אפילו להרים את ידו. דהיינו חיתוך גמור ממה שהיה, והתחלה חדשה לגמרי רק זה ניסור אמיתי שנעשה ע"י אנחה אמיתית.

כי רק על קרקע של ניתוק גמור שייך ניסור שמביא להתחלה חדשה באמת, ולא המשך משופר של מה שהיה. וכעין שמצינו בגמ' ב"מ פה: ברבי זירא שכדי ללמוד תורת ארץ ישראל צם ק' תעניות כדי שקודם כל ישכח את כל תורת בבל, רק כי באופן הזה תהיה תורת א"י נכתבת אצל על נייר חדש ולא על נייר מחוק. ועיין שיש"ק ח"א סימן תרלד שמוהרנ"ת זכה לעלות על כל שאר תלמידי רבנו, כיון שמחק את כל המוח שהיה לו קודם שקיבל תורה מרבנו.

וזה סוד ירידה צורך עליה, שמפילים את האדם בכל פעם כדי שיזכה להתחלה חדשה באמת. וזה בחי' קרבן שהוא בחי' צדקה ובחי' פדיון, כי מוציא ממון לקנות בהמה לקרבן ממון שהוא חיותו ממש שמסר נפשו עליו, כמ"ש בנפשו יביא לחמו, ובפרט כשמוציא עד שמרגיש שנותן חיותו ממש, ואז השפע שזוכה על ידי זה הוא מוחין חדשים על נייר חדש ולא מחוק.

ענין האחור באחור והניסור שעל ידו חוזרים פנים בפנים, משווה רבנו למה שנעשה באדם הראשון וחוה שנבראו אחור באחור ואזי הפיל הקב"ה תרדמה על האדם וניסר אותה ממנו והחזירם פנים בפנים. ולפ"ו צריך להבין מה היא אנחה וכיצד באנחה נעשה סוד הניסור המבואר באריז"ל ועיין לק"ה ר"ה/ו מוהרנ"ת מבאר שהניסור הוא ע"י שבתרדמה של ז"א, עולין המוחין שלו מייך נוקבין לאמא ואזי הנק' מקבלת שפע מאמא ולא ממנו, וזה הניסור, ואח"כ הוא מקבל מוחין חדשים מאמא ומתעורר ומאיר אותם בנק'. ונראה לרמז בחי' אלו באנחה – כי ז"א ומלכות היינו המתבודד עם קונו, וכשנפול מדבקותו, אזי הוא וקונו נעשים דבוקים אחור באחור, ואזי ע"י אנחה ששוברת גופו ונפשו של אדם בבחי' תוסף רוחם יגועו, שזה בחי' ירידה ותרדמה, עי"ז נעשית נסירה, ואזי הוא שב בתשובה ומתבייש, היינו שמקבל מבינה עולם התשובה, ועי"ז מיד חוזר בבחי' פנים בפנים, וחוזר לדביקות המחשבה בהתבודדות.

עד כאן ההקדמה

תורה קח וי

(תהלים נא) זבחי אלקים רוח נשברה.

בזה הפסוק רמזו כל תורה זו ורוצה לומר שרוח נשברה היא כמו קרבן עולה, שמתקן ומכפר על הרהור הלב, וכגון שפונה אחר מחשבה זרה באמצע התפילה, שהוא פגם גדול באמונה, ונדון הוא כמהרהר בעבודה זרה, וכדי לכפר צריך להביא קרבן עולה, וכשנאנח ברוח נשברה באמת אזי מתקן החטא כמו ע"י קרבן.

הנה ידוע מהמדרש כי עולה באה לכפר על הרהור הלב שאדם מהרהר כפירה בלב, כמ"ש (יחזקאל כ) **העולה על רוחכם (מ"ר ויקרא פ"ז) ופשוטו של מקרא שהקב"ה אומר לישראל העולה על דעתם להיות ככל הגויים, זה לא יתכן כי כבר קבלתם על עצמכם ועלו של הקב"ה בימי יהושע. וכיון שבפסוק כתוב 'וְהָעֹלָה' עם קמץ תחת הלמד, לכן דרשו במדרש שרומז לקרבן עולה, 'ורוחכם' רומז להרהור הלב, היינו שעולה באה על הרהורי הלב, ששם משכן הרוח כי הנשמה היא השכל במח, והנפש בדם, והרוח היא הרוח הדופק ומניע את הדם, הוא בלב.**

¹ ליקוטי הלכות ראש השנה הלכה ה' אות ב' – ועיקר התיקון הוא שצריכין לנסר את המלכות שלא תהיה בבחינת אחור באחור דבוקים בכותל אחד לשניהם רק לנסר את המלכות מועיר אנפין שתהיה המלכות בחינת פרצוף בפ"ע וזה נעשה על ידי הדורמיטא והשינה דאפיל על זעיר אנפין שהוא הסתלקות המוחין שנסתלקין ממנו ועולים למעלה בסוד מ"נ ואז מקבלת המלכות המוחין שלא על ידי ז"א כי אם מלמעלה מבינה בעצמה. ואחר כך על ידי השופר חוזרים המוחין לזעיר אנפין. ואז ממתיק דיני המלכות וממשיך לה גבורות ממותקות. ועל ידי זה ננסרת המלכות ונבנית קומה בפ"ע בכל עשרת ימי התשובה וכו'. עד שבשמיני עצרת אז הוא בחינת היחוד שמתייחדת המלכות עם זעיר אנפין וכו' עיין כל זה בכוונות:

² לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה

³ יחזקאל פרק כ (לב) וְהָעֹלָה עַל רוּחְכֶם הִי לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אֲמֹרִים נְהִיָּה כְּגוֹיִם כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאֲרָצוֹת לְשֶׁרֶת עֵץ וְאֲבָן:

רש"י (לב) והעולה על רוחכם – שעולה על דעתכם. נהיה כגוים – נפרוק עולו מעל צוארנו מאחר ששלח מעליו. היו לא תהיה – כי כבר קבלתם עליכם מדעתב' בימי יהושע כמו שנאמר (יהושע כד) ויאסוף יהושע את כל שבטי ישראל וכל הענין:

⁴ שם פסקא ג', ועיין תנחומא צו יג, וליקוט שמעוני ויקרא פ"ו רמז תעט, ועיין לקמן תורה יב תנינא.

⁵ מדרש תנחומא צו – פרק יג דבר אחר זאת תורת העולה וגו' כך שנו רבותינו היתה עולה כולה קדושה מפני שלא היתה באה על עונות אשם היתה באה על הגזילות אבל העולה לא היתה באה לא על חטאת ולא על גול אלא על הרהור הלב היא באה וכן מי שהיה מהרהר בלבבו דבר היה מביא קרבן העולה לשום דברים העולים על הלב שנאמר (יחזקאל כ) והעולה על רוחכם וגו' ותדע לך שקרבן עולה לא בא אלא על הרהור הלב מן איוב אתה למד שהיה מקריב על בניו שנא' (איוב א) ויהי כי הקיפו ימי המשטה וישלח איוב ויקדשם והשכים בבקר והעלה עולות אמרו לו איוב למה אתה עושה כך והוא אומר אולי חטאו בני וברכו אלהים בלבבם הוי אתה מוצא שעל הרהור הלב התקין כפרה להם וזהו קרבן עולה:

ואין הש"י מצרף מחשבה למעשה בר מהרהורי עכו"ם {קידושין מ} ו פירוש שאין הקב"ה דן ומעניש את האדם על מה שמרהרר לעשות עבירה בלבד, אלא רק על עבירה שעושה בפועל^ט, לבד ממי שמרהרר לעבוד עבודה זרה, שדנים בשמים אותו על ההרהור כאילו עבד עבודה זרה בפועל.

ומבאר רבנו שגם בתפילה יש בחינה של הרהור עכו"ם, **והרהור עכו"ם שייך אצל כל אדם, היינו מה שמתחיל להתפלל בדביקות או מתבודד א"ע את עצמו, ובאמצע התפלה או ההתבודדות נופל ממדריגתו, דהיינו שפונה ממנו ית' וחושב מחשבה זרה, זהו בחינות הרהורי עכו"ם. כי כל הנפילות באין מחמת קילקול האמונה, שהרי אם היה מאמין באמת שהקב"ה עומד כנגדו ומקשיב לדבריו/ לא היה מעיז לפנות במחשבתו לדבר אחר. וכל הירידות ועליות שיש לאדם הן בעניין הזה שעליה היא כשמחשבתו דבוקה בה' ית' וירידה היא כשהוא פונה במחשבתו מה' ית' א. **וכשנתקלקל האמונה נמצא מחזיר פניו מהש"י, (כמ"ש ישעי' א) ב' יג) נזורו אחור [י' /טו] ופרש"י אין נזירה אלא פרישות, אף כאן נזורו נסוגו לאחוריהם מאצל המקום, והש"י גם כן מסתיר פניו ממנו, דהיינו מפנה לו עורף נמצא הוא והקב"ה אב"א אחור באחור, שהוא מושג בתורת הסוד^{טו} למצב שהזכר ונקבה דבוקים בגבם זה לזה, מחשש יניקת החיצונים, כי מיד כשהאדם פונה****

^ח קדושין דף ק. – מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר (מלאכי ג-טו) "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויתכב ספר זכרון לפני ליראי ה' ולחושבי שמו", מאי ולחושבי שמו? אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה. מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שנאמר (תהילים סו-יח) "און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'" ואלא מה אני מקים ירמיה ו-טו) "הגני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם", מחשבה שעושה פרי (שחשב לעשות וגם הוציא לפועל מחשבתו ועשה) הקב"ה מצרפה למעשה מחשבה (שנפרעים ממנו גם על המחשבה), שאין בה פרי אין הקב"ה מצרפה למעשה. ואלא הא דכתיב (יחזקאל יד-ה) "למען תפוש את [בית] ישראל בלבם" (משמע שנעשים על הרהור הלב) אמר רב אחא בר יעקב ההוא בעבודת כוכבים הוא דכתיב, דאמר מר חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה (לכן המודה בה אפילו רק במחשבתו נענש).

מבאר נפש החיים ושער א פרק ו' בהגהה, כי מעת שעולה במחשבת האדם הרעיון לעשות מצוה, נעשה מיד רושם במקור שרשה העליון של הנפש, וממשיך משם לאדם "אור מקיף". ומשמעות האור הזה היא, שמעתה מקיף את האדם אור משמים המסייע בידו בקיום מחשבתו, להוציאה לפועל. ולכן מברכים לפני קיום מצוה בנוסח "אשר קדשנו במצוותיו, וצונו", שהקדושה מגיעה לאדם מיד כשחושב לקיים את המצוה, ומכוחה הוא מקיימה.

^ט **כי ישראל** חזקתו טוב וחזקתו מוכחת כשיגיע למעשה, טבעו הטוב ימנע ממנו לבצע את המחשבה רעה.

^י **עיון תורה סב אות ב** – ובקצת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעי' ו), והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה, ושומע התפלה. ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדולה, והיה מדקדק מאד לכוון את דבריו. ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב כל כך, ואינו מדקדק כל כך. וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו, פן התלהבותו ודקדוקו. והידיעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידיעה היא מהיצר הרע שבלב. והסתרת הידיעה, הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לפל ברעה (משלי כ"ח):

^{יא} **אע"פ** שזכור לי שיחה של ראב"ן שא"א לדעת מה היא עליה ומה היא ירידה. נ"ל שהכוונה שאם כשהוא בדביקות המחשבה בו ית' דהיינו מוחין ואע"פ כ מתגאה, זה סימן שהמוחין והדביקות הם דמיון, כי דביקות המחשבה בו ית' בהכרח מביאה לשפלות, כמ"ש ויראו אותו כל אפסי ארץ ושמעתי מהריצ"ח שהכוונה שכשיש יראה אזי האדם מרגיש אפס. וכן להפך שלפעמים דייקא כשהוא בלא מוחין זוכה לשפלות והיא חשובה יותר מהמוחין עם גאוה. אבל כל זה לא סותר לכלל הפשוט הנ"ל שעליה היא דביקות המחשבה בו ונפילה היא נפילה מדביקות המחשבה בו ית'.

^{יב} בתשכט – כמי' ישעיה א

^{יג} **ישעיה פרק א (ד)** הוי גוי חטא עם כבד עון זרע מרעים בנים משחיתים עזבו את ידוד נאצו את קדוש ישראל נזרו אחר:

רש"י – נזורו אחור – אין נזירה בכל מקום אלא לשון פרישות וכה"א וינורו מקדשי בני ישראל (ויקר' כב) נזיר אחיו (בראשית מט) אף כאן נזורו נסוגו לאחוריהם מאצל המקום:

^{יד} עיון ע"ח שער לד פ"א מ"ב נמצא באוצרות חיים שער תיקון הנוקבא

^{טו} **עיון עץ חיים** שער לד פ"א – סוד פסוק נזורו אחור כי תמיד כשישראל חוטאין למטה אז חוזרין זו"ן להיות אב"א. וטעם הדבר, הוא כי אז ע"י מעשה התחתונים הרעים, היו הקליפות יכולין להתאחו באחוריים המגולין, אם היו פב"פ. לכן צריכין לחזור אב"א, כדי שיתכנסו האחוריים ולא יתאחו בהם החיצונים.

והנה סיבת היות רחל אב"א עם ז"א הטעם הוא כמ"ש שהחיצונים אינן יכולין להתאחו כלל עם הקדושה בבחי' פנים שלה, אפי' בפנים של הנוקבא, רק בבחי' האחוריים לבד, כי הנה החיצונים נקראו אלקים אחרים, וכל יניקתן ואחיותן הוא בשם אלהים הקדוש. ונודע כי כל בחינת אלקים הם באחוריים של הקדושה. והנה רחל שהיא הנוקבא האמיתית של ז"א כנ"ל אם היתה עומדת כדמיון לאה אשר פניה כלפי אחורי ז"א, הנה היה אחוריה נשארין בגלוי, והיו החיצונים נאחזים בה מאד, לפי שהיא נקבה, כנודע כי רגליה יורדות מות, והטעם הוא, לפי שהיא דינין גמורים, ושם אחיות החיצונים. ונוסף ע"ז, כי היא אחרונה שבכל י"ס דאצילות, ולכן היו נאחזין בה הקל"י מאד, ולכן כדי שלא יתאחו בה הקל"י לסבת הנ"ל, ובפרט שהוא נוקבא דו"א העיקרית והאמיתית, ואין אנו רוצין שיתאחו בה הקל"י, משא"כ בלאה, כמ"ש במקומו. ולכן הונחו זו"ן אב"א דבוקים יחד, אחד באחד יגשו, ורוח החיצונים לא יעבור ביניהן, ולא יעבור זר בתוכם כלל להיותן מדובקים ומחוברין יחד ממש, עד שצריך אחר כך נסירה ממש, כמארז"ל ע"פ ויבן ה' אלהים את הצלע. ונשארו פני ז"א ופני רחל מגולים, כי אין שם אחיות החיצונים כלל. ואחר אשר נתבסמו ונמתקו ע"י הנסירה אלו האחוריים שלהם, אז חוזרין זו"ן פב"פ, אחר שננסרו, כי כבר אין כח בחיצונים להתאחו אפילו באחוריים. וזוהו תבין סוד פסוק נזורו אחור כנ"ל.

^{טז} **עיון ע"ח שער לו פ"א** – ג' בחי' באחור באחור וד' בחי' פב"פ ומבואר שאע"פ שבאב"ח כבר גדלה קומה שלימה כמוהו, בניסור חוזרת להיות קטנה וצריכה גידול מחדש.

מהקב"ה מתעורר עליו קטרוג ודין ואזי בעלי הדין החיצונים באים לינק ממנו, מבחי' האחור שבו היכן שלא מאיר לו האמת, ולהפילו עוד יותר. ועל כן הקב"ה מיד פונה ממנו ודבק בו באחוריו לכסות את אחוריו, כדי שלא תיהיה להם יניקה. והפירוש נראה כי כשמאיר לאדם האמת ואעפ"כ הוא פונה ממנה, זה מעורר דין, שהרי הוא כחוטא בבית המלך, ועל כן מיד הקב"ה פונה ממנו עורף, כדי שלא יהיה נידון כחוטא בבית המלך, ומסתיר ממנו את האמת, וממילא אין עליו עוד קטרוג, שהרי מעתה הטעם שהוא פונה ממנו ית', כיון שהקב"ה נעלם ממנו. (אבל עכ"פ נמצא שבזמן ההסתרה אזי אדרבה אנו בדביקות עם הקב"ה, אלא שזו דביקות של הסתרה עורף בעורף).

וצריך להביא על זה קרבן עולה כנ"ל כיון שזה בחי' הרהור עכו"ם. ובחינות קרבן עולה הוא תשובה כשמשבר את רוחו בקרבו, ומתבייש וחושב בעצמו איך נפלתו ונשלכתי משמים לארץ. שהייתי במקום גבוה כזה, של דבקות המחשבה בה' ית', ועכשיו נפלתו והחזרתי פני מהש"י, ונשארתי עמו ית' אב"א אחור באחור. ומרחם על עצמו שנידון כמהרהר בעכו"ם ונעשה אחור באחור עם הקב"ה, כי אין רחמנות גדולה מזו, כי הרחמנות הגדולה ביותר על האדם היא לרחם עליו ולהחזירו לדעתש"י, להיות דבוקה מחשבתו בה' ית'.

כי המצב של אחור באחור, אע"פ שהוא בחי' דביקות כפי שיתבאר אבל למעשה הוא הסתרה נוראה/י, כמו מי שהאמת נמצאת מאחוריו ואין לו עינים בגב לראות אותה. ובמצב כזה אדם לא משיג כלל גדולת הבורא, והוא מרגיש עצמו ישות. כידוע שבמצב הזה היה הקטרוג הנורא של הלבנה/יט' א"א לשני מלכים בכתר אחד/י, וזו גנות הגאווה, שאין רחמנות גדולה מזו לרחם על בעל הגאווה. וכשאדם מרגיש ניתוק כנ"ל מהקב"ה במחשבתו ומבין שהוא עכשיו אחור באחור עם הקב"ה מיד מבין שהוא בסכנה גדולה של ישות וגאווה, שהיא כעובד עבודה זרה/כ"א, ומרחם על עצמו מאד כנ"ל.

וצריך לזה נסירה כפי שיתבאר סוד הניסור, ולכאורה צ"ע הרי אדם שפונה במחשבתו מהקב"ה בשעה שמדבר עמו, העצה הפשוטה ביותר היא לאחוז מחשבתו ולהטות אותה בחזרה אל הקב"ה כמבואר בתורה נ' תנינא/כ"ב, ומדוע צריך ניסור. אבל הקושיא היא התירוץ, שכיון שהאדם הגיע למצב כזה לא מועיל תיקון פשוט אלא צריך תיקון יסודי, כי הפניה בתפילה נובעת מחולשה בהארת האמת, ואם רק יטה מחשבתו לא יתקן את הפגם אלא כמו פלסטער על פצע, אבל ע"י ניסור שמנתק עצמו לגמרי מהמצב הקודם ומחדש את המוחין ומאיר אותם מחדש לגמרי בחי' שינה שאחריה חדשים לבקרים רבה אמונתך דהיינו התחדשות האמונה בבחי' חידוש המוחין כמבואר בתורה לה.

כמו שהי' אצל אדה"ר שנבראו דו פרצופין /י"ד/ והיינו אדם וחיה נבראו כתאומים סימים, דבוקים בגבם **אחור באחור כמבואר בגמ' {ברכות סא} /כ"ב/ ועירובין יח/כ"א, ואח"כ ננסר ממנו הנוקבא והיה פנים**

ועי"ש פ"ג שקטרוג הלבנה היה כשהיו אחור באחור במדרגה הגבוהה ביותר, שוין זה לזה אבל באחור.

עוד עיין שם שער לט פ"א שאחור באחור הוא מחשש יניקת החיצונים ולפ"ו הוא שמירה שדבוקים זה לזה כדי שלא ילכו להם זה מזה אל הסט"א ועיין תורה פז שכשהוא פונה ממנה היא פונה ממנו ולפ"ו הכוונה שיש פירוד חמור יותר מאחור באחור, ואדרבה אחור באחור הוא בחי' שממתין לה ושומר עליה אלא שאינה ראויה לפב"פ.

עוד שם שהניסור הוא מוכרח להיות ע"י אמת כי מחשש היניקת חיצונים ברגע הניסור עד שתגדל המלכות א"א לה להיות אלא אצל אמת ושם תתיחד עם ז"א שמגדיל אותה פב"פ אלא שנקרא אב"א כלפי מדרגתם באמת. וזה בחי' אמת אוזפת מנהא לברתא לצורך היחוד הזה כי עדיין אין לה מ"ן ומשתמשת בשל אימה.

^י עיין לשון זה בעיל בתורה קו - איתא ד'אין עניית אלא מן הדעת' (נדרים מא). ועל זה צריך רחמנות, כי אין רחמנות גדולה מזה.

^{י"ח} כמבואר בתורה רו עי"ש.

^ט עיין ע"ח שער לו פ"ב

^כ כי העולם נברא במצב רוחני של אחור באחור, וכשנבראו המאורות הגדולים, דהיינו חמה ולבנה, היו בחי' אחור באחור, ולכן שאלה הלבנה מי בראש הרי אנו שוין, והקב"ה אמר לה לכי מעטי עצמך, בסוד הניסור, וכמ"ש בקדוש לבנה "וללבנה אמר שתתחדש", חידוש הפירוש להמתמעט ושוב לחזור ולגדול. וזה סוד הניסור, שהנוק' היתה גדולה דבוקה בו מאחור וכדי להביאה לפניו שתתבטל ותקבל ממנו מיעט אותה לצלע וניסר אותה ושוב בנה אותה לקומה שלימה והביאה אל האדם.

^{כ"א} סוטה דף ד: אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא תועבת ה' כל גבה לב וכתיב התם ולא תביא תועבה אל ביתך ורבי יוחנן דידיה אמר כאילו כפר בעיקר שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו'.

^{כ"ב} תורה נ' תנינא - המחשבה ביד האדם להטותה פרצונו למקום שהוא רוצה, וכמבאר במקום אחר, שאי אפשר שיהיו שני מחשבות בידו בלל, ואפלו אם לפעמים הולכת מחשבתו ופורחת ומשוטטת בדברים אחרים וזרים, הוא ביד האדם לחזור ולהטותה בעל כרחיה אל הדרך הישר, לחשב מה שראוי. והוא ממש כמו סוס שפונה מן הדרך וסר לדרך אחר, שתופסין אותו באפסר וכיוצא, ומחזירין אותו בעל כרחו אל הדרך הישר, כמו כן במחשבה ממש, שיכולין לתפסה בעל כרחיה להשיבה אל הדרך הראוי.

^{כ"ג} אע"פ שהקב"ה ברא עולם שלם אבל השאיר כמה דברים שאינם מתוקנים כדי שהאדם בעבודתו יתקן, והעיקר שבהם הוא הפריה ורביה, שאשתו של אדם היא חלק נשמתו ונפרד בירידתו לעולם הזה עמ"ש שיחזור אחר אבידתו ויקח אותה לאשה, ועפ"י הסוד גם לפני שמוצא אותה היא מקבלת חיות ממנו באופן נעלם והם בחי' דבוקים בגבם אחור באחור. משעת השידוך שנפגשים על מנת להנשא מתחיל הניסור (ועיין תורה לב)

^{כ"ד} ברכות סא. - דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב (בראשית ב-ז) וייצר ה' אלהים את האדם בשני יוד"ן שני יצרים ברא הקב"ה אחד יצר טוב ואחד יצר רע מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה בהמה דלא כתיב בה וייצר לית לה יצרא והא קא חזינן דמוקא ונשכא ובעטא אלא כדר"ש בן פזי דאמר ר' שמעון בן פזי אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי אי נמי כדר' ירמיה בן אלעזר דאמר ר' ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקב"ה בארם הראשון שנאמר (תהילים קלט-ה) אחור וקדם צרתני:

בפנים. כי מה שאמרה תורה "ולאדם לא מצא עזר כנגדו וכו'", אין הכוונה שלא היתה לו אשה, אלא שלא היתה לו אשה לעזר, כיון שהיתה דבוקה בו מאחור, ובאופן כזה לא שייך עזר ופריה ורבייה. וכדי לנסר אותה, כתיב/ו¹⁰ ויפל ה' אלקים תרדמה/ו¹¹ על האדם ויישן, ויקח אחת מצלעתיו, וכו' ויבן את הצלע וכו' ויביאה אל האדם. בתורה משמע צלע כפשוטו עיין תרגום יונתן שהיתה צלע שלש עשרה/ו¹², אבל בגמרא ברכות סא. נחלקו האם הכוונה לזנב שהיה לאדם הראשון באחוריו או לפרצוף דהיינו אשה דבוקה בו מאחור.

וכן בעץ חיים/ו¹³ עפ"י הסוד משמע כביכול שתי משמעויות בזה, כי מבואר שם שמהלידה כל זמן היותה יונקת נקראת צלע, ומסוף היניקה עד יב נקראת קטנה ונקראת חוה. ואז בהיותה בת יב שנים ויום אחד נקראת נער ואז נעשה הניסור, וע"י הניסור נקראת נערה ע"ש/ו¹⁴. ולכאורה קשה כי בתורה מבואר שניסר את הצלע וכאן מבואר שניסר את הנער לבנותה לנערה.

(בראשית ב-כב) ויבן ה' אלהים את הצלע רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב אחר וקדם צרתני אלא למאן דאמר זנב מאי אחר וקדם צרתני כדברי אמי דאמר ר' אמי אחר למעשה בראשית וקדם לפורענות בשלמא אחר למעשה בראשית דלא אברי עד מעלי שבתא אלא וקדם לפורענות דמאי אילימא פורענות דנחש והתניא רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול דכתיב (ויקרא י-יב) וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו וגו' בקללה מתחילין מן הקטן בתחלה נתקלל נחש ולבסוף נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם אלא פורענות דמבול דכתיב (בראשית ז-כג) וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד בהמה ברישא אדם והדר בהמה בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב וייצר בשני יוד"ן אלא למאן דאמר זנב מאי וייצר כד"ש בן פזי דאמר ר' שמעון בן פזי אי לי מיוצרי או לי מיצרי בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב (בראשית ה-ב) וזכר ונקבה בראם אלא למאן דאמר זנב מאי זכר ונקבה בראם כד"ר אבהו דרבי אבהו רמי כתיב זכר ונקבה בראם וכתיב (בראשית ט-ו) כי בצלם אלהים עשה את האדם הא כיצד בתחלה עלה במחשבה לבראת ב' ולבסוף לא נברא אלא אחד בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב (בראשית ב-כא) ויסגור בשר תחתנה אלא למאן דאמר זנב מאי ויסגור בשר תחתנה א"ר ירמיה ואיתימא רב זביד ואיתימא רב זביד וקליעתא בנייתא דבר אחר ויבן אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא מלמד דכתיב ויבן אלא למ"ד פרצוף מאי ויבן לכד"ש בן מנסיא דדרש ר"ש בן מנסיא מאי דכתיב ויבן ה' את הצלע מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה לאדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקליעתא בנייתא דבר אחר ויבן אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא מלמד שבנאה הקב"ה לחוה כבנין אוצר מה אוצר זה קצר מלמעלה ורחב מלמטה כדי לקבל את הפירות אף אשה קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה כדי לקבל את הולד. ויביאה אל האדם א"ר ירמיה בן אלעזר מלמד שנעשה הקב"ה שושבין לאדם הראשון מכאן למדה תורה דרך ארץ שיחזור גדול עם קטן בשושבינות ואל ירע לו ולמאן דאמר פרצוף הי מינייהו סגי ברישא אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא דגברא סגי ברישא דתניא לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפי' אשתו נודמנה לו על הגשר יסלקנה לצדדין.

¹⁰ **עירובין יח.** – א"ר ירמיה בן אלעזר דיו פרצוף פנים היה לו לאדם הראשון שנאמר (תהילים קלט-ה) אחר וקדם צרתני כתיב (בראשית ב-כב) ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למ"ד פרצוף היינו דכתיב אחר וקדם צרתני אלא למ"ד זנב מאי אחר וקדם צרתני כד"ר אמי דא"ר אמי אחר למעשה בראשית וקדם לפורענות.....וכו'.....ולמאן דאמר פרצוף הי מינייהו סגי ברישא אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא דזכר סגי ברישא דתניא לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפי' היא אשתו.

¹¹ **בראשית פרק ב (ב)** ויקרא ה' אֱדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלֵאדָם לֹא מִצָּא עֶזְרָ כְּנֶגְדּוֹ; (כא) וַיִּפֹּל יְדָוֹד אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחַת מִצְלַעְתָּיו וַיִּסְגֹר בָּשֶׂר תַּחְתָּנָה; (כב) וַיִּבֶן יְדָוֹד אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבַאֲהָ אֶל הָאָדָם; (כג) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִפְעַם עָצָם מִעֲצָמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי זֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ זֹאת;

רש"י – מצלעותיו – מסטריו כמו (שמות כו) ולצלע המשכן זהו שאמרו (עירובין יח) שני פרצופים נבראו;

פירוש הריב"א – ויקח אחת מצלעותיו. פירש"י מסטריו כמו ולצלע המשכן זהו שאמרו דו פרצופין נבראו. אומר הר"ר אליקים לפי שיש לטעות ולפרש מצלעותיו לשון צלעות שבשדרה פ"י כן. וכן הוא שאין לפרשו לשון צלעות שבשדרה. דא"כ לא יוכל להוכיח מכאן דו פרצופין נבראו;

¹² **תרדמה** היא שינה עמוקה, יותר משינה ושינה יותר מתנומה כמבואר שם באבן עזרא ורד"ק.

¹³ **עיין משנה** אהלות פ"א מ"ח – שיש אחת עשרה צלעות. מכל צד. ובמפרשים כתבו שיש יב צלעות עיין מלאכת שלמה שם שכתב מצאתי כתוב בחלק שני דספר שלשלת הקבלה בדרוש יצירת הולד ואפי' שנראה לעין שהן י"ב מכל צד נוכל לומר שהצלע שלמעלה חז"ל חשבו אותו מעצם הגוף ע"כ;

¹⁴ **עץ חיים** **שער לד פרק ג'** – והנה ז' זמנים היו אל הנוקבא דז"א עד שהיתה ראויה לזווג וחזרה עמו פנים בפנים ויש בחי' אחרת ג"כ וית' במ"א בע"ה ואלו הם. א' בהיותה קודם תיקון שאז היתה **נקודה** קטנה. ה' בעיבור א' של התיקון ואז היתה נקראת **פסיעה לבר**. ה'ג' בזמן היניקה ואז נקראת ה' **תתאה** ואז **נקראת צלע**. ה'ד' משם ואילך עד שתהיה בת י"ב שנים ויום א' והמשך זמן זה נקראת **קטנה** ואז נקראת ג"כ **חוה** אשת אדם. ה'ה' אחר שעברו עליה י"ב שנים ויום א' שאז כל המוחין דגדלות שבה נגמרו להיכנס ואז נקראת **נער** חסר ה'. ה'ו' בעת הנסירה ואז נקראת **נערה** בה'. ה'ז' כשחזרת עמו פ"פ לזווג ואז נקראת **בוגרת**. והנה ז' זמנים אלו כללותן הם ה'ה' אחרונות שאז התחילה להקרא בשם נקבה ונכללין בד' כי בחי' ה'ה' ו' שניהן א' ואלו ה'ד' מדריגות נרמזין בד' אותיות נקבה אע"פ שאינן כסדר אותיות והם נערה קטנה בוגרת ה' תתאה ולכן נרמזו ד' זמנים אלו בנוטריקון שהם נקב"ה.

¹⁵ **עיין מבוא שערים** – שער ו' ח"א דרוש א' דרוש נוקבא דז"א – דע כי שבעה זמנים היו קבועים לנוקבא דז"א עד שהיתה עמו פנים בפנים וראויה לזיווג ועוד יש בחינות אחרות יתבאר בדרושים אחרים בע"ה ואלו הם הראשון הוא בעת אצילות הראשון דנקודים קודם התיקון ואז נקרא **נקודה**. והשני בזמן עיבור הא' דתקון ז"א ואז נקרא **פסיעה לבר**. ה'ג' בזמן היניקה דז"א ואז כבר יש לה שם והוא שנק' **ה"א אחרונה של שם ההויה גם נק' צלע**. ה'ד' היא כל השנים האחרים עד שתהיה בת י"ב שנים ויום אחד ואז נקרא **קטנה** בהמשך זמן זה טרם שיושלמו בה. **גם נקרא עתה חוה אשת אדם הראשון**. ה'ה' הוא אחר שעברו עליה כל הי"ב שנים ויום אחד שאז נגמרו המוחין של הגדלות שבה ליכנס ואז נקרא **נער** חסר ה'. ה'ו' הוא בעת שנסרה מאחורי הזכר כנודע ואז נקרא **נערה** מלא בה'. ה'ז' הוא כשחזרת עמו פנים בפנים וראויה לזווג ואז נקרא **בוגרת**;

והנה ז' זמנים אלו כללותם הם ד' לבר והם ה'ה' אחרונות כי אז התחיל בה להיות בחי' שם כנ"ל בבחי' ה'ג' וכן הבחי' ה'ה' והו' שניהם ענין אחד וא"כ הם ד' מדריגות לבר והם ר"ת נקבה אע"פ שאינו כסדר האותיות והם נ' נערה ק' קטנה ב' בוגרת ה' ה' של ההויה כנ"ל וזהו

ונראה לכאורה שיש שתי בחי' ניסור אחת בגשמיות בלידה מעיבור ניסור אותה להיות יונקת שנקראת צלע, ואחד בגיל יב שנים ויום אחד, שהניסור ברוחניות מנער לנערה. ואולי בזה נחלקו רב ושמואל בגמ' האם היתה פרצוף או זנב/א. כי בת יום אחד יונקת היא בחי' זנב, אבל בת יב שנים היא כבר פרצוף וקומה שלימה, וחז"ל דברו ברמז. וכביכול נחלקו באיזה גודל נבראה בתחילה האם כתינוקת ביום שנולדה או כנערה בת יב שנים. אבל עיין בכוונות האריז"ל/לב' מבואר שם שכשהיא דבוקה בו מאחריו היא קומה שלימה, אבל בשעת הניסור היא מתמעטת לנקודה/לג' עשירית שבה/לד' בסוד הצלע. ולפ"ז לכאורה נחלקו רב ושמואל על זמן הניסור שאחד התייחס לרגע שלפני שהתמעטה ואחד על הרגע שכבר נמעטה. עוד בכוונות הנ"ל מבואר סוד הניסור עפ"י הסוד/לה', שהוא התרדמה בעצמה שבה המוחין של האדם עולין לאמא ואזי הנוקבא מקבלת את המוחין שלו מאמא, וכיון שהיא לא נצרכת לו, שהרי חיותה מאמא ולא ממנו, זה נחשב לה ניסור ממנו, וכשמתעורר, מקבל מוחין חדשים מאמא, וחוזר להאיר בנוק' אור חדש פנים בפנים. נמצא שסוד הניסור הוא עניין של ניתוק גמור, שאע"פ שהיתה קומה שלימה חוזרת להיות נקודה בלבד, כדי שהשפע החדש שנשפע יהיה על קרקע חדשה בחי' דף חדש ולא דף מחוק. וכן הכלל בכל בחי' הניסור, כפי שיתבאר לקמן באנחה תחילה מוציא רוח עד שלא נשאר בו חיות כלל ורק על קרקע זו מכניס רוח חדשה. וכן בקרבן מוציא ממון לקנות בהמה בחי' שמוציא חיותו ממש ועושה תשובה בלב נשבר, ועל קרקע זו נמשך לו השפע של קירוב ומוחין שזוכים ע"י הקרבן. וזה בחי' מה שמצינו בגמ' שרבי זירא צם מאה תעניות כדי לשכוח את תורת בבל, כדי שתורת ישראל שילמד אח"כ תיהיה על בחי' דף חדש ולא מחוק. ולפ"ז בהתבודדות האדם והשכינה הם בחי' איש ואשה, וכשאדם מכווין בתפילתו הוא בחי' יחוד פנים בפנים, אבל כשפונה מחשבתו לדבר אחר, גם היא פונה ממנו והם בחי' אחור באחור. והניסור בהכרח הוא להתנתק לרגע ולחזור לקטנות כדי לקבל הארת אמת חדשה על קרקע של חושך, לבנות קשר של יחוד חדש לגמרי.

והנסירה הוא בחי' שם חת"ך/ל, כמו שכתב' בכוונות [לח]/לט' פותח את ידיך [מ]/מא' ס"ת חתך/מ, היינו רמז שחותך ומנסר א"ע את עצמו, להפריד ממנו את הנוקבא. נראה שרוצה לומר שהניסור

הטעם שנק' האשה נקבה על רמז ד' זמנים אלו הרמוזים באותיותיה. באופן כי ד' זמני האשה נרמזו בנטריקון של שמה אמנם השם עצמו למה היה כך הוא ממ"ש למטה בע"ה וגם ביארנוהו במקום אחר כי האור הנמשך אליה להגדילה ולעשותה פרצוף יוצא מתוך גופא דז"א דרך החזה שלו ונוקב שם באחוריו ודרך הנקב שהוא נמשך לה כל אורותיה ובניינה. וז"ש באדרא ונקיב ואעבר מאחורי חדוי כו' וע"כ נק' נקבה כי כל בניינה נמשך דרך הנקב ההוא.

א' אולי אפ"ל כי חז"ל גמ' ר"ה יא: וחולין ס. אמרו שמעשה בראשית בצביונם נבראו דהיינו בדעתם וקומתם, אבל אפשר שזה לא כולל את חוה, ואולי בזה נחלקו האם ניסור אותה כתינוקת ביום הולדה, בחי' זנב או כנערה בת יב שנים, בחי' פרצוף. ואולי גם בזה יתבאר הכביכול מחלוקת בין הגמ' לחומש שכתוב צלע וקבלו בגמ' שנבראו דו פרצופים, ואע"פ שרש"י מתרץ שצלע הכוונה למקום שממנו ניסרו אותה מהצד שלו, אבל התרגום יונתן למד כפשוטו שהיתה עצם והקב"ה הליבש אותה בבשר, וזה בעצמו אולי המחלוקת בין רב ולשמואל זנב או פרצוף:

ב' **שער הכוונות** – דרושי הלילה דרוש ו' – וכנגד הסתלקו' הארת עיני א"א ממנו אמר המפיל חבלי שינה על עיני כי בחסרון הסתכלות עליון בו נפלה שינה בעיניו וזוה נמשך כי גם הוא סילק הארתו והשגחתו בנוק' וסגר עיניו בעפעפיו ולא נסתכל בה וכנגד זה אמר ותנומה על עפעפי ונמצא כי כמו שז"א חזר למדתו הראשונה כן נוקבא אחר אשר הגדילה אחר' באחר' פרצוף שלם כנו' חזרה למדת' הראשונ' להיותה בסוד נקו' קטנה ע"י הפל' התרדמה כנו' ולכן עתה נק' צלע ולא פרצוף וז"ה ויקח א' מצלעותיו ואחר שנתמעטה נסרה המאציל מאחוריו והעלה אותה למעלה כנגד הפנים דז"א ואז האיר בה א"א והשלים תיקונה והגדילה ובנאה בנין שלם כמו שהיה בעלה בתחילה ונמצאו עתה שניהם שוין ממש זה כוה אדם וחוה ואח"כ חזרה הבינה להליבש נה"י שלה ברישא דז"א לעשות לו מוחין כנ"ל ונמצא כי אז היו שניהם פב"פ:

ג' וזה סוד מיעוט הירח המבואר בחולין ס. שהלבנה קטרה א"א לשני מלכים בכתר אחד וא"ל לכי מעטי עצמך. כי בתחילת בריאתם היו שוים בגדלם וכן משמע בברכות הנ"ל ששאלו מי הלך בראש. משמע שלא היה ניכר בהם מי טפל למי. אע"פ שלמדו שהם שנים ממה שכתוב אחור וקדם צרתי, היה צד לומר שאדם טפל לה ונקרא אחור והיא קדם. ורק כיון שאסור לאיש להלך אחרי אשה למדו שהוא הלך בראש והוא הנקרא קדם. ענין זה מבואר היטב בע"ח שער לו פ"ב.

ד' ענין זה מבואר היטב בע"ח שער לו פ"א. בסוד מיעוט הירח.

ה' עיין גם עץ חיים שער לט פ"א – (באשה) היה צריך לברא את האדם וחוה כדי שעל ידם יתבררו מ"ן של כל הנשמות כנ"ל ולזה היה צריך זווג וא"א להם להזדווג אם לא יחזרו פב"פ ולחזור פב"פ א"א לסבה כנ"ל כדי שלא יתאחזו הקליפות באחוריים דנקבות ולכן כדי לבטל ב' המניעות האלו מה עשו או"א נסרו את הנוקבא העומדת אחורי ז"א ואח"כ העלו זו"ן הנסרים למעלה בהיכל או"א עצמה ששם אין כח לקליפות להתאחזו באחורי הנקבה וזה ההיכל דאו"א הוא בחי' החופה של זו"ן חתן וכלה ושם יוכלו לחזור פב"פ ושם נזדווגו זו"ן יחד. וכל ענין זה תביינה בזוהר פ' בראשית מ"ש בפ' ויבן ה' אלהים את הצלע שהוא ענין הנסירה ואח"כ ויביאה אל האדם מהכא ילפינן דבעאן או"א לאעלאה לכלה ברשותא דחתן כד"א את בתי נתתי לאיש הזה מכאן ואילך ייתי בעלה לגבה דהא ביתא דילה היא דכתיב ויבא אליה פי' ענין זווג הראשון דזו"ן בעת אצילותו איננו כשאר זווגים של אח"כ והוא כי הזווג הזה לא היה למטה רק או"א העלו את ז"א בחיקם ואח"כ העלו את הנוקבא בסוד ויביאה אל האדם ושם נזדווגו כמ"ש בע"ה. ואמנם כל שאר הזווגים דזו"ן דבחי' פב"פ הוא למטה בביתא דילה של הנוקבא שהוא בהיכל הנוקבא ושם יורד הז"א להזדווג עמה. והנה אז לא היה עדיין מ"ן של הנוק' מבוררים ומתוקנים כנ"ל ונמצא כי מ"ן שהעלתה מלכות לגבי ז"א הם המ"ן דבינה אשר הם שמשו אל הנוק' וע"י מ"ן אלו יצאו אדם וחוה כ"כ מעולין ונאחזין עד למעלה כמ"ש בע"ה.

ו' עיין פל"ח סוף ביאורו לתורה טו, ששם חת"ך הוא התיקון האחרון בבריאה, דהיינו שאחרי שברא את הבריאה אזי השלימות הוא בסוד חת"ך. וכנ"ל שהבריאה נבראה במצב של אחור באחור וכן כל קודש הבא מלמעלה אינו שלם אלא אחור באחור. ולהביאו לבחי' פנים

מוכרח שיהיה ניתוק גמור, בבחי' פותח ומפריד ידו השמאלית מידו הימנית, ומפריד את בחי' האחור מהקדם, כדי תקן את האחור והשמאל להיות בלי לקבל מהימין והקדם ואזי החיבור שלם. **והשם חת"ך דהיינו הניסור נעשה על ידי שמשבר**

בפנים זה עבודת האדם בסוד שם חת"ך, דהיינו בסוד הניסור וכמו שמצינו בתורה זו בכמה אופנים כגון באנחה וקרנן ותשובה. ואע"פ שהניסור הראשון בתורה של חוה מאדם היה ע"י הקב"ה באמת לא היה שלם ולכן היה החטא. והוא כל סוד הירידה לצורך עליה. ומה שאמר רבנו שצריך להתחיל בכל יום מחדש לגמרי.

^א גם בדפוס ותורלד - שכתב, ומתולד - שכתוב

^ב פרי עץ חיים ומדות פ"ה כנ"ל בתורה סו אות ב' ובשער העמידה פ"כ ד"ה בוך עלינו. שער הכוונות תפילת השחר דרוש א'. הרמ"ע מפאנו מאמר תיקוני התשובה פ"ו.

^{לט} פרי עץ חיים - שער הזמירות פ"ה - פותח את ידך. יש בו ג' כוונות - א' באשרי דזמירות, וא' באשרי ובא לציון, וא' באשרי דקודם מנחה. אמנם הכוונה של עתה היא זאת, כי תכווין בר"ת של פא"י, והוא שם א' מע"ב שמות, וגם הוא סוד חיבור הוי"ה אדני גי' יאהדונה". והנה כבר ידעת מה שנזכר בזה ובתיקונים, "את ידך" קרי ביה יודיך. והם ב' יודיך של הוי"ה ואדני וביניהם ו' אותיות, והוא צורת ו' פתח א', וזהו פותח את ידך. ובס"ת תכווין לשם חת"ך, והוא שם קדוש ונורא, ונקרא שם הפרנסה בין המקובלים. גם תכווין כי חת"ך בא"ת ב"ש, הוא סא"ל, שם קדוש, וגם הוא גי' יאהדונה" כמו הר"ת.

^ס תהלים קמה

^{מא} תהילים פרק קמה (טו) עיני כל אליך ישברו ואתה נתת להם את אכלם בעתו: (טז) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון:

^{מב} עיני תורה סו אות ב' - "פותח את ידך", שהידיים נפתחין ונכרין בין ימין לשמאל כנ"ל. וזה 'את ידך', בחינת שני יודיך הנ"ל (כמו שכתוב בזהר ובתיקונים בהקדמה דף ז': ומוכא ב'פרי עץ חיים" בשער הזמירות פ"ה עין שם), 'אל תקרי ידך אלא יודיך'. כי הידיים הם בחינת שני יודיך הנ"ל, שהם בחינת כח ופעל, שזה בחינות שתי הידיים ימין ושמאל כנ"ל:

וזהו 'פותח את ידך' סופי תבות 'חתך' כמובא, הינו בחינת שהידיים נפתחין ונחמקין, ונכר בין ימין לשמאל כנ"ל, בחינת: 'אף ידי יסדה ארץ' וכו' כנ"ל. וזהו 'חתך' בגימטריא שתי פעמים רוח (כמובא ב'פרי עץ חיים' שם), הינו בחינת שני הרוחות הנ"ל, שהם בחינת שני היודין, שני הידיים כנ"ל, בשנפתחין ונחמקין בשמוציאין מבח אל הפעל כנ"ל. וזהו 'פותח את' וכו', בבחינת פתח הנ"ל. וכל זה נעשה על ידי המתקות החרון אף, בבחינת רוח אפינו משיח ה' כנ"ל. וזה פותח את ידך ראשי תבות אפי, הינו בחינת רוח אפינו וכו' הנ"ל. כי על ידי בחינת רוח אפינו וכו', נפתחין ונחמקין הידיים, שהם בחינת שתי הרוחות כנ"ל:

את לבו, כי כשמשבר את לבו בוודאי מאנח נאנח אנחה אחר אנחה על מצבו הרע ומוציא רוח ומכניס רוח [*] צ"ע הרי אנחה היא להפך שמכניס רוח ומוציאה, כמבואר לקמן בתורה קט/ו¹ שהאנחה היא תוסף רוחם יגועון כי לפי שעה קלה נתוסף רוחו, וכמעט רגע תגוע ותאסף. והביאור כנ"ל שהאנחה היא ניסור, דהיינו לחתוך את עצמי מפניות ופגם אמונה להתחיל מחדש בדביקות, לכן באנחה אחת מכניס רוח ומוציא כל רוחו עד שלא נשאר בו חיות/ו², כמבואר בגמ' ברכות נח:ו³ אנחה שוברת כל גופו של אדם, ואז באנחה שניה מכניס רוח חדשה להחיות עצמו מחדש לגמרי/ו⁴, והוא תרין רוחין אחת שמוציא ועושה סוף למה שהיה ורוח שניה שמכניס להחיותו מחדש לגמרי ברוח טובה.

ושני פעמים רוח גימ' חתך, כי כשמוציא רוח ראשונה משבר גופו יוצאת חיותו וכמו חותך עצמו מהמצב הרע, וזהו בחינות נסירה הנ"ל, שעל ידו מתבטל המצב של אחר באחר ובא אל בחינות פב"פ פנים בפנים עם הקב"ה.

ועפ"י כוונות האריז"ל הנ"ל בסוד הניסור שהוא התרדמה, מבואר ענין האנחה כיצד הוא סוד הניסור, כי כשמוציא רוחו עד שלא נשאר בו חיות כלל, זה בחי' תרדמה שכל חיותו עלתה למעלה לאמא להתחדש שם. ומקבל מאמא מוחין חדשים. וזה בחי' מה שחוזר ומכניס רוח שזה בחי' ההתעוררות מהשינה ומאיר את המוחין שקיבל באמונה ואזי מתחדשת אמונתו בבחי' חדשים לבקרים. וחוזר לדביקות.

וזהו בחינות קרבן עולה נמצא שקרבן עולה הוא רוח נשברה דהיינו נסירה. והביאור נ"ל עפ"י המבואר בתורה ב' תנינא/ו⁵ שכשנותן ממון וקונה קרבן מחסיר דמים תרתי משמע מעצמו/ו⁶ וזה בחי' נסירה ובהצטרף עם

¹ נקט תחילה מוציא רוח וכן נקט בתורה ס' אות ג' וכן בתורה עז ובחיי' מוהר"ן לו ועיין תורה קט נהיה שמחלק בלגונה בין תורה שמכניס וטוילא לבעל הכוכב שטוילא ומכניס

² בתורה קט יתבאר ענין המבואר כאן בדרך שונה קצת אבל העקרון דומה, ושם הוא לשון מוהר"ן ולא כמו כאן שהוא לשון החברים לכן נראה שלהשלמת העניין צריך ללמוד משם כיצד מנתק עצמו מחבל הטומאה וקושר עצמו לחבל הקדושה ע"ש.

³ עיין יחיות הר"ן – אות קט – לענין מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות נח: כתובות סב.) 'אנחה שוברת גופו של אדם, ספר שאצלו היה כך ממש. כי בימי נעוריו בעת שיגע בעבודת ה' היה לפעמים עושה איזה אנחה, ואחר כך היה מנסה עצמו אם יוכל להגביה ידיו ולא היה יכול אז להגביה ידיו. כי גופו היה משתבר באמת ממש מחמת אנחתו:

⁴ כמבואר בברכות נח: – עולא ורב חסדא הוו קא אזלי באורחא כי מטו אפתחא דבי רב חנא בר חנילאי (שחר"ב) נגד רב חסדא ואתנח. אמר ליה עולא אמאי קא מתנחת, והאמר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם שנאמר (יחזקאל כא-יא) ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים וגו' ור' יוחנן אמר אף כל גופו של אדם שנאמר (יחזקאל כא-יב) והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת אל שמועה וכי באהו ונמס כל לב וגו'. א"ל היכי לא אתנח ביתא (ורב חנא בר חנילאי) דהוו בה שיתין אפייתא ביממא ושיתין אפייתא בליליא ואפיין לכל מאן דצריך ולא שקל ידא מן כיסא דסבר דילמא אתי עני בר טובים ואדמטו ליה לכיסא קא מכסוף ותו הוו פתיחין ליה ארבע בבי לארבע רוחתא דעלמא וכל דהוה עייל כפיין נפיק כי שבע והוו שדו ליה חטי ושערי בשני בצורת אבראי דכל מאן דכסיפא מילתא למשקל ביממא אתי ושקיל בליליא השתא נפל בתלא ולא אתנח. אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו שנאמר (ישעיה ה-ט) באוני ה' צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין. יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לישובן לישובן שגאון (תהילים קכא-א) שיר המעלות לדוד הבוטחים ב"י כהר ציון מה הר ציון עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לישובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזיר לישובן חזייה דלא מיישב דעתיה א"ל דיו לעבד שיהא כרבו.

⁵ ועיין בן יהוידע – ור' יוחנן אמר אף כל גופו של אדם. יש להקשות רב ור' יוחנן במאי פליגי, ועוד למה הביא דברי רב דאמר חצי תסגי ליה כדברי ר' יוחנן דסבר כל גופו והקושיא מזה עדיפה טפי, ונראה לי בס"ד רב ור' יוחנן מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דרב איירי בצער הנוגע לחומר דוקא, ור' יוחנן איירי בצער הנוגע לחלק הנפשי ולחלק החמרי,

⁶ עיין חיי מוהר"ן אות לו – מי שרופא לשוב להשם יתברך בודאי צריך לעשות עצמו בריה חדשה. ותדע שבאנחה שגאון עושה את עצמו בריה חדשה. פי האדם אינו נח מהנשימה פי בכל עת הוא מנשים הינו שמוציא הקבל ומכניס הקבל וזה עקר חיותו, והקבל הזה יש לו שרש למעלה. יש הקבל טוב של הצדיק ויש הקבל רע של הרשע, והצדיק ממשיך בכל עת הקבל מהקדשה והרשע ממשיך הקבל מהטמאה:

נמצא כשאדם רופא לעשות תשובה צריך לראות שיפסיק הקבל הרע מלבוא בו. כן יעשה כן יאנח, ואנחה הוא שמאריך הקבל בביתו וביציאתו וממשיך הקבל בהוספה. והוי ההוספה כמו תוסף רוחם יגועון, הינו כמו מיתה. כמו שקדם מיתה נתוסף באדם הרוח, ואחר כך מת והולך ממנו הרוח, כן כשאנחה נתוסף בו ההקבל ואחר כך נפסק מן ההקבל, הינו שמתיר את עצמו מקו ההקבל הטמאה ומקשר את עצמו לקו ההקבל הטמאה. ומקבל הקבל וחיות מהקבל הטמאה. נמצא שעל ידי אנחה שגאון על עוונותיו מתיר את עצמו משרש הטמאה ומקשר את עצמו לשרש הקדשה. וזה בחינת תשובה ששב מהטמאה להקדשה. נמצא שמקבל חיות חדש וגם הגוף נעשה חדש, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות נח.) אנחה שוברת כל גופו של אדם נמצא שנעשה גוף חדש:

⁷ תורה ב' תנינא אות (ג) ומזה באה הולדה נקל. כי בשעה שאשה פורעת לילד ירכותיה מצטננות (כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, סוטה יא:), ועל ידי זה נעשה ההולדה, כי הדמים עולין למעלה, ואזי נדחק המקום שם, ואזי הם דוחים את הולד לחוץ, ואחר כך חוזרים הדמים למקומם, שזה בחינת תודה הקלה, שהוא בחינת תהלוכות הדמים, שחוזרים לילך כסדר כנ"ל. כי גם ההלכה היא בחינת הולדה, כי יש תמכי אוריתא, שנותנים ממון ללומדי תורה, ובתחלה הם מחסרים ממון מעצמם, כי כשנותנים הממון להתלמיד חכם, נחסר אצלם, שזה בחינת ירכותיה מצטננות, כי דמים תרתי משמע, אבל אחר כך, על ידי ממון שמחזיקין התלמיד חכם, ונולד הלכות שהם בחינת חסד, אזי על ידי השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון:

⁸ כמו שאמר בסוד הפדיון שצריך ליתן עד שמרגיש שנותן חיותו. בחי' שנשבר רוחו בקרבו ובחי' אנחה שמוציא רוחו עד שמרגיש שאין לו חיות כלל, בחי' תרדמה אחד משישים ממייתה.

תשובה שנשבר לבו, נעשה חלל ריק. ואח"כ ע"י הקרבן נמשך שפע שהוא בחי' רוח חדשה, שנשפע על מקום ריק; וזהו רמוז בפסוק "זבחי אלקים רוח נשברה" הנ"ל, כי זבחי אלקים, היינו בחינות קרבן עולה, הוא רוח נשברה דהיינו אנחה כנ"ל :

ט'מס"ו ע"ג כי תעבור ע"כ, הוא לשון החברים ו'. גם יש בהם כמה דברים קטנים שנאמרו קודם א"י [א']²³ אע"פ שאמר שמתבייש בתורה שאמר קודם היה בא"י ואינו רוצה שיודפסו²⁴, הדיפס מוהר"ן בפקודתו²⁵ מעט מהן, וע"פ הרוב הלשון אינו מתוקן כלל עד שבכמה מקומות קשה לעמוד על המכוון ובכל מקום שמצאה ידי לתקן תקנתי קצת, כגון בתורה קח, והשאר הנחתי כמו שהוא, כי הלשון איך שהוא, יוצא

²³ מתרצו - אלהים

²⁴ מוהר"ן בתקפא

²⁵ לבר מתורה פה שהוא לשון רבנו, וצ"ע שבהקדמת ליקוטי מוהר"ן כתב שעד תורה קיד הוא לשון החברים. ועיין שיש"ק ח"ה סימן תקלג שלשון החברים בדרך כלל המונה לרבי אברהם פערטבורג. ועיין שיש"ק ח"א תפ"ו בשם ביאה"ל שהיה רחוק מלהעמיק וכו'

²⁶ עיין חיי מוהר"ן סימן נה, שנו שפב, תעט ושיחות ה"ן קעג קעד ובהקדמת ליקוטי מוהר"ן (ד"ה ובאמת הוא מן הנמנע)

כ" חיי מוהר"ן אות נה -.....ומזה תוכל להבין מעט מקצת גדלתו פי גם מקדם היה חדוש נפלא חד בדרך, כי אמר שמאלו העשרים וארבעה פדיונות אינו יודע פי אם חד בדרך. וכל זה היה קדם ארץ ישראל ואחר כך כשבא מארץ ישראל אמר שהוא מתבייש בכל התורות וההשגות שהשיג קדם שהיה בארץ ישראל ולא היו נחשבים בעיניו לכלום. ראה והבין עד היכן עלה אחר כך, ויש בענין זה לדבר הרבה אף גם קדם ארץ ישראל היה חדוש נפלא בשידע מהעשרים וארבעה מיני פדיונות, או מענין ארץ ישראל הנ"ל כמו שהיה יודע אז, אף על פי כן נגד הדיעה שידע אחר כך ענינים אלו בעצמם כמו שידעם אחר כך אין הדיעה הראשונה נחשבת לכלום, כפי אשר הבנתי מדעתו הקדושה אף בכל ענין זה אין כלי הפתיחה מספיקים להסביר הענין היטב, והמשפילים יבינו מעט מאליהם:

עוד שם אות שפב (מד) בשרציתי להיות בארץ ישראל אמרתי תורה אחרת, אחר כך בשהתחלתי לנסע נשתנה גם כן התורה. למעלה בשהייתי בארץ ישראל אמרתי גם כן תורה אחרת, כשהייתי אמרתי גם כן תורה אחרת. ועקר השגות התורה הנפלאה והנוראה מאד מאד התחיל אחר שהיה בארץ ישראל עד שהוא מתבייש עתה בהתורה שאמר קדם ארץ ישראל. וכל הספר רבו ככלו הוא מתורה שאחר ארץ ישראל רק מעט דמעט מהקדם שלשה או ארבעה דפין או פחות והם באמצע הספר:

עוד שם אות תעט - וכן יש עוד כמה תורות אצל החברים שאמר קדם שהיה בארץ ישראל, אבל מחמת ששמעתי מפיו הקדוש שאין ברצונו שידפסו התורות שאמר קדם ארץ ישראל, ואפלו על אלו שכבר הדפסו הקפיד, רק מה שאמר אחר ארץ ישראל על זה הזהיר לכתב אותם, ואמר שאפלו שיחות פשוטות שלי של אחר ארץ ישראל צריכין לכתב על כן אין רצוני להעתיקם אף על פי שעל פי דעתנו גם אלו התורות שקדם ארץ ישראל הם נפלאות השם והם גבוהים מאד, כי גם קדם ארץ ישראל היה חדוש נפלא ונורא מאד, אף מי יבוא אחר המלה ומי יכול לידע כונתו זה שלא היה רוצה שידפסו. ואף על פי כן לא יכלתי להתאפק והעתיקתי קצת לפרקים:

ובהקדמת מוהר"ן לליקוטי מוהר"ן (ד"ה ובאמת הוא מן הנמנע) - פי מלבד הנסתרות לה' אלקינו מה שזכה על ידי ארץ ישראל לדברים נעלמים מעין כל חי. גם באתגליא ראו ראינו פי היה ה' עמו. פי התורה שגלה אחר ארץ ישראל בכמה מעלות עד אין שעור נתעלית ושגבה מהתורה שגלה מקדם. אם אמנם גם מקדם תורתו הקדוש האירה פני תבל נוראות נפלאותיה. נפלאים דברי תורתו גם מאז ומקדם. אולם, פי גבהו שמים מארץ פן גבהו דרכי תורתו שגלה לאחר ארץ ישראל, מדרכי תורתו שגלה מקדם פאשר שמענו מפיו הקדוש בפרוש כמה פעמים, וכל הספר הזה רבו ככלו הוא מהתורה שגלה לאחר שהיה בארץ ישראל. ולא נמצא בו מהתורות של קדם ארץ ישראל פי אם מעט מזעיר שנים או שלשה עלין לדגמא. (והם נמצאים בתוך הסימנים שנכתבו בלשון החברים שהם מסימן ע"ג עד סימן קי"ד וגם שם הם רק מעט דמעט):

שיחות מוהר"ן אות קעג - ומי שיש לו מח בקדקדו יוכל להבין מעט מגדולת רבנו זכרונו לברכה מענין זה. כי בעת שיצא רבי שמעון ממנו כבר היה רבנו זכרונו לברכה בארץ ישראל. וכל מה שעבר על רבנו זכרונו לברכה קדם זה, וכל הגדולות והנוראות והנפלאות פלאי פלאות שזכה להשיג השגות עצומות ונוראות שלא נשמעו ולא נראו בעולם קדם שהיה בארץ ישראל וכו'. ואחר כך כל הצרות וההרפתקאות וכו'. שעבר עליו קדם שהיה בארץ ישראל עד שזכה לבוא לשם ולחזור משם בשלום וכו', והשיג שם מה שהשיג וכו'. ואמר שכל מה שידע קדם ארץ ישראל הוא כלא ממש. והיה מתבייש מאד מאד עם דרכי תורתו והשגתו שידע קדם ארץ ישראל וכו'. ואחר כך הלך מעלה מעלה בכל יום ובכל שעה וכו'. ובעת שנסע רבי שמעון ממנו כבר היה איזה שנים אחר ביאתו מארץ ישראל. ראה והבין והבט באיזה מעלה ומדרגה עמד אז. ואחר כל אלה כשנחרחך רבי שמעון ממנו שלש שנים או יותר קצת, אמר שיש חלוק בין השגתו בעת שיצא ממנו ובין עכשו כמו החלוק שיש בין יום לדתו ליום שיצא רבי שמעון ממנו:

עוד שם אות קעד - כמו שאתה רואה אותי, כל מה שיעתי וטרחתי ופעלתי על ידי עבודתי מעודי עד היום הזה, עתה אני יכול לפעל כל זה ביום אחד. ואחר כך בזמן אחר אמר לו שעתה יכול לפעל כל זה בשעה אחת, ואחר כך אמר שעתה יכול לפעל כל זה ברגע אחת. והבין היטב עד היכן הדברים מגיעים, כי בעת שאמר זאת לרבי שמעון כבר השיג מה שהשיג וכבר אמר עד אותה העת כמה פעמים שכל העבודה והשגה שמקדם אינה נחשבת לכלום נגד מה שהשיג עכשו, אף על פי שגם מקדם היתה השגתו עצומה ונשגבה מאד מאד. וכן היה כמה וכמה פעמים עד אותה העת, כי גם קדם ארץ ישראל היתה השגתו גבוהה מאד מאד בלי שעור. ואחר כך כשבא מארץ ישראל היתה בעיניו כל ההשגה של קדם ארץ ישראל נחשבת כלא ממש והיה מתבייש ממנה. וגם אחר כך עלה בכל פעם למעלה למעלה בלי שעור וערך מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב וכו' וכו', כמובן מעט בספורים שמכבר. ואחר כך אמר כנזכר לעיל. ראה והבט והבין בספורים שמכבר, ואז תבין מעט מעצם גדולת דברים האלה:

כ" חיי מוהר"ן אות שנו - אמר שכל התורות שגלה קדם שהיה בארץ ישראל, אינו רוצה לל שיהיו פתובים בספריו, רק מה שחדש אחר שהיה בארץ ישראל צריכין לכתב הפל, אפלו כל שיחה ושיחה הפל צריכין לכתב.

²⁷ כידוע שכל הספר הראשון סודר עפ"י הוראתו של רבנו בעצמו.

מהם עכ"פ דברי מוסר הרבה, והקדמות נפלאות ועצות נוראות להתקרב אליו ית' :

עד כאן ביאור החברותא לתורה קח

